

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szakirodalmi mű közzététele és felhasználása az Internet útján

Ügyszám: SZJSZT 36/07/1.

A Bíróság megkeresése:

A Vas Megyei Bíróság fent említett végzése a következőket foglalja magában:

“A felperes a P.20.390/2007. szám alatt a Vas Megyei Bíróság előtt az alperes ellen szerzői jog megsértése miatt pert indított.

A felperes kereseti kérelmében a jogsértés megtörténtének megállapítását és az alperesnek a további jogsértéstől való eltiltását, az alperesnek a honlapján történő bocsánatkérésre való kötelezését kérte, valamint 500.000 Ft kártérítés iránt terjesztett elő kereseti kérelmet.

A felperes keresetének tényállása az alábbi:

A felperes a Könyvdigitalizálás című számítástechnikai könyvet 2003-ban a honlapján jelentette meg, ahonnan a felperesi előadás szerint mindmáig ingyen letölthető.

Az Interneten több más helyről is letölthető, ezek azonban olyan honlapok, ahol nem folyik profitorientált tevékenység.

A felperes engedélyével hozta nyilvánosságra a könyvet a Magyar Elektronikus Könyvtár, a Szegedi Tudományegyetemnek pedig írásban engedélyt adott a könyvnek oktatási segédanyagként történő felhasználására.

A felperesi előadás szerint a fenti két esetben a könyv szabad felhasználású műnek minősül.

A felperesi előadás szerint az alperes honlapja jövedelemszerző céllal működik. Ezért az, hogy az a honlapján megjelentette a felperes könyvét, a szerzői jog megsértését jelenti.

A felperesi előadás szerint csak non-profit célú szabad felhasználásra adott engedélyt, és ez nem jogosítja fel az alperest a profitorientált felhasználásra. Álláspontja szerint az ingyenes letöltés nem jelenti a haszonszerzésre való felhasználást is.

Az alperesi előadás szerint az általa működtetett honlap nem profitorientált és a felperes Könyvdigitalizálás című művét teljes terjedelemmel, szerző megjelölésével együtt változatlan formában tette fel az általa üzemeltetett N. Reklámstúdió honlapjára az oktatás címszó alá.

Az alperesi érdemi ellenkérelem szerint a felperesnek a Könyvdigitalizálás című műve "e" könyv, ez álláspontja szerint ingyenesen használható, és mivel szerzővel, címmel, teljes terjedelemben, változatlan formában tette fel az oktatási anyagok közé, a szerzői jog megsértése nem állapítható meg.

Az alperesi előadás szerint ő kérést reklám útján szerzett tudomást a L. A. által készített Könyvdigitalizálás című munkáról, majd e-mailt küldött az alperes a felperesnek a könyv felhasználásáról; erre az e-mailre a felperes részéről válasz nem érkezett.

Ezt követően 2007. januárjában tette fel az alperes a honlapjára a számítástechnikával kapcsolatos segédanyagok közé a felperes munkáját.

2007. februárjában a felperes az alperesnek egy e-mailt küldött; ezt követően az alperes a linket a weboldaltól levette azzal, hogy egy sor az Interneten abból a könyvből fennmaradt.

A második e-mailt követően az alperes ezen egyetlen sort is levette.

A per jelenlegi állásában a fentiekben megállapított tényállás alapján a Szakértői Testület adjon választ az alábbi kérdésekre:

1. Mely könyveket nevezünk "e" könyveknek?
2. Az "e" könyvek milyen szerzői jogi védelem alatt állnak; szabadon felhasználhatók-e?
3. Az "e" könyvek felhasználásának milyen korlátjai, feltételei vannak?
4. Mely anyagokat nevezünk "free" anyagoknak az Interneten; milyen módon állapíthatók meg ezek az anyagok és ezek felhasználására van-e köztartozás?
5. Az Interneten való hozzáférés esetén hogyan lehet megállapítani a nem ingyenesen letölthető anyagokat.

[6.] Válaszoljon a szakértői testület a peranyagra tekintettel az esetlegesen a per eldöntése szempontjából még felmerülhető releváns szakkérdésekre."

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Ad 1. (Mely könyveket nevezünk "e" könyveknek?)

- 1) Az "e" könyveknek – vagyis elektronikus könyveknek – nincs pontos meghatározásuk, de a lényegük pontosan leírható a szerzői jog szempontjából.

2) A pontos meghatározás hiányát és a lehetséges meghatározásokat jól tükrözi, például, az a cikk, amelynek a fordítása maga is az “e-könyvekhez” hasonló módon hozzáférhető az Internet útján a “Tudományos és Műszaki Tájékoztatás” című könyvtár- és információtudományi szakfolyóirat honlapján.¹ Siriginidi Subba Rao professzor “Elektronikus könyvek: áttekintés és értékelés” című cikke a következőképpen szól erről:

“Nem egyértelmű, hogy mit jelent az “e-könyv” kifejezés. A “könyv” kifejezés mind a tartalomra (szöveg és képek), mind a hordozóra (egybekötött papír) vonatkozik. Az e-könyv meghatározása különböző forrásokból:

- A számítógép képernyőjén megjelenítendő, digitális formájú könyvvel analóg szöveget ír le (*Cox–Mohammed, 2001*).
- A digitális formájúra átalakított könyv számítógépen olvasható, rendszerint hálózati szolgáltatáson keresztül vagy CD-ROM-on. Tartalma túlmehet a nyomtatott médium, hipertext linkek, keresési és keresztfunkciók, valamint multimédia hozzáadásával. (*Computer User, 2002*)
- Digitális anyag, amely asztali vagy note-book számítógépen, vagy ilyen rendeltetésű, nagy tárolókapacitású, hálózati kapcsolatról új fájlok letöltésére képes, és amelyet hordozható készüléken olvasnak (*Adobe Systems, 2001*).
- Számítógépes formátumú könyvek, amelyek mindenféle számítógépen olvashatók, köztük az erre a célra tervezett kézi készülékeken is. Az e-könyvek ugyanúgy ismertek, mint a nyomtatottak, vagy ugyanolyan egyediek, mint maga az elektronikus médium. Tartalmazznak audio-, video- vagy élő hiperlinkeket, elküldhetők letöltéssel vagy elektronikus levél mellékletként. A floppira vagy CD-re írott e-könyveket postai úton továbbítják, vagy könyvüzletekben árusítják (*Brooker, 2000*).
- Szavak és képek alkotta, könyv hosszúságú elektronikus fájlok, amelyeket e-könyvet olvasó készülékeken jelenítenek meg, önálló termékként értékesítenek vagy terjesztenek. Az e-könyvek olvasására használt készülékek lehetnek kézi vagy stabil célra rendelték. A megjelenítésre használt szoftvert “e-könyvolvasó szoftvernek” nevezhetik, bár egyes cégek, pl. a Microsoft is, csak “olvasóként” említik (*NetRead, 2000*).

A fentiek alapján az e-könyv teljesebb meghatározása: digitális formában írt szöveg; digitális formájúvá átalakított könyv; digitális olvasási anyag; könyv számítógépi fájl

---

¹ A folyóirat elektronikus változatáról van szó, amelyről a folyóirat honlapján található “beköszöntő” (ld. <http://tmt.omikk.bme.hu/bekoszonto.html>) így szól:

“2002-ben a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, a hazai könyvtár- és információtudomány szakfolyóirata, 49. évfolyamával kezdődően - a kezdeti kísérletek után - üzemszerűen a világhálón is elérhetővé vált.

Az elektronikus kiadás, bár alapvetően a nyomtatottra épül, mind tartalmilag, mind formailag többlétszolgáltatásokat is kíván nyújtani. Tartalmazza a cikkeket, az információs rovatok jelentős részét, ugyanakkor lehetővé teszi a nyomtatott változat lapzártája után beérkező hírek, közlemények közreadását is. A hálón megjelenő változat lehetővé teszi a számítógépes keresést, a hipertext-szervezést, a közvetlenebb kapcsolattartást olvasóinkkal...

A nyomtatott változat előfizetői számára teljes hozzáférést nyújtunk, azaz a friss számokat is elérhetik a regisztrálás során kapott azonosító és jelszó segítségével. Az előfizetéssel nem rendelkező olvasóinknak korlátozott, de térítésmentes hozzáférést biztosítunk, a cikkek legkorábban a megjelenésüket követő félév elteltével válnak elérhetővé.”

formájában; asztali számítógépen, note-bookon vagy hordozható készüléken megjelenített, illetve e célra rendelt e-könyvolvasón való megjelenítésre formattált, szavakból és képekből álló elektronikus fájl.”²

3) Mint ahogyan az eljáró tanács a fentiekben aláhúzta, az hogy az “e-könyveknek” nincs pontos meghatározásuk, nem változtat azon, hogy lényegük pontosan leírható a szerzői jog szempontjából: **Az “e-könyvek” – vagyis elektronikus könyvek elektronikus – digitális – formátumban megírt vagy ilyen formátumúvá átalakított könyvek.**

Ad 2 és 3. (Az “e” könyvek milyen szerzői jogi védelem alatt állnak; szabadon felhasználhatók-e? Az “e” könyvek felhasználásának milyen korlátjai, feltételei vannak?)

4) A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. §-a (2) bekezdésének első mondata szerint “szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása.” Az 1. §. (2) bekezdés második mondata példalózó felsorolást ad az ilyen alkotásokról, amely felsorolásban szerepelnek azok az alkotások is, amelyek tipikusan részeit képezik egy-egy könyvnek:

“Ilyen alkotásnak minősül különösen:

- a) az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,...
- h) a rajzolás, ... metszés, könyvnyomtatás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás...,
- i) a fotóművészeti alkotás.”

5) A digitális technológia azonban lehetővé teszi az olyan “multimédia” alkotások létrehozását is, mint például a digitális enciklopédiák, amelyek nemcsak abban különböznek a “hagyományos,” kötött, papírfarmátumú enciklopédiáktól, hogy esetleg azok digitális változatai, hanem abban is, hogy – éppen a digitális technológia révén – nemcsak írott anyagokat, fényképeket és rajzokat foglalnak magukban, hanem hang- és képfelvételeket is.

6) Továbbá azt is látni kell, hogy nemcsak a könyveknek, de – talán a háromdimenziós művek kivételével – minden más szerzői, illetve szomszédos jogi védelem alá eső alkotásnak, illetve teljesítménynek lehetnek és vannak digitális – vagyis elektronikus, “e-formátumú” – változatai és az “e-könyvekhez” hasonlóan hozzáférhetővé tehetők az Interneten. Valójában a felperes tanulmányának a terjedelme – 21 oldal – is inkább azt indokolja, hogy ne “e-könyvként,” hanem elektronikus formátumban közzétett cikként utaljunk rá (aminek azonban a tanulmány szerzői jogi státusza szempontjából semmi jelentősége sincs). Nem beszélve arról, hogy például a számítógépi programalkotások, amelyek általában szerzői jogi védelem alatt állnak, valamint az adatbázisok, amelyek szerzői jogi és/vagy *sui generis* kapcsolódó jogi védelemben részesülnek, igazi “létezési módja” a digitális környezet.

---

² Idézet az elektronikus formában megjelent változatból; hozzáférhető a következő weboldalon:

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=3548&issue_id=449. A cikket a Szende György fordításában korábban a folyóirat 51. évfolyamának (2004) 3-4. számában közzétették. A tanulmány eredeti angol címe: “Electronic books: a review and evaluation;” a Library Hi Tech című folyóirat 21 évfolyamának (2003) 1. számában jelent meg (85-93.old.)

7) Az Sztj. 1. §-ának (3) bekezdése így szól: *“A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélétől.”* Természetesen, miután a védelem az egyéni, eredeti jelleg alapján illeti meg az alkotást, az attól sem függ, hogy milyen formátumban hozzák létre – vagy később milyen formátumúvá alakítják át – azt.

8) Ebből következik, hogy az **“e-könyvek,”** illetve bármilyen elektronikus formátumú írásművek, épp úgy védelem alatt állnak, mint a **“hagyományos”** formátumúak, és általában nem használhatók fel szabadon. Csak akkor és úgy használhatók fel, ha és ahogyan arra engedélyt ad a szerzői jogi jogosult, illetve egyes külön meghatározott kivételes esetekben maga az Sztj.

9) Az más kérdés, hogy a digitális – elektronikus – formátumú művek felhasználása könnyebb, és hatékony védelmük nehezebb mint a “hagyományos” formátumúaké, továbbá felhasználásukra új lehetőségek is nyílnak. Mindez bizonyos speciális törvényi szabályokat és jogosítási módszereket is szükségessé tesz. Ezek a szabályok, illetve jogosítási módszerek nem csupán az “e-könyvekre” vonatkoznak – azokra nincs külön szabály, illetve jogosítási módszer – hanem gyakorlatilag valamennyi digitális – “e” – formátumú szerzői jogi alkotásra, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló teljesítményre. A jogosítási módszerekkel a 4. és 5. kérdésre adott válasz foglalkozik; **a lentiekben az Sztj.-nek a digitális formátumú alkotásokra és teljesítményekre, valamint azoknak az internetes felhasználására vonatkozó speciális rendelkezéseire utal röviden az eljáró tanács:**

- A 18. § (2) bekezdése, amely, egyebek mellett, tisztázza, hogy “a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton³ átvitt művek anyagi formában való előállítás” is a többszörözés fogalma, és így a többszörözési jog alá esik.

- A 26. § (8) bekezdése, amely így szól: *“A szerzőnek az is kizárólagos joga, hogy művét – másként, mint sugárzással vagy a (7) bekezdésben szabályozott módon – a nyilvánossághoz közvetítse, és hogy erre másnak engedélyt adjon. E joga kiterjed különösen arra az esetre, amikor a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választják meg.”* A második mondat a digitális formátumú műveknek az Internet útján való interaktív hozzáférhetővé tételét írja le “technológia-semleges” nyelven.

- A 35. § (3) bekezdése, amely kivételt tartalmaz a § (1) bekezdése szerint a magáncélú másolás céljára engedett szabad felhasználás alól: *“Nem minősül szabad felhasználásnak – függetlenül attól, hogy magáncélra történik-e –, ha a műről más személlyel készíttetnek másolatot számítógépen, illetve elektronikus adathordozóra.”*

---

³ Vagyis az Interneten.

- A 35. § (6) bekezdése az időleges többszörözésre vonatkozó szabad felhasználásról (amelynek a “technológia-semleges” nyelvezete valójában két esetre vonatkozik: (a) az internetes átvitelekre, és (b) a műveknek a számítógépes felhasználása során keletkező ilyen többszörözésekre.)

- A 38. § (5) bekezdése, amely szabad felhasználást enged arra, hogy a műveket a bizonyos intézmények a helyiségekben ezzel a céllal üzembe állított számítógépes terminálok képernyőjén tudományos kutatás vagy egyéni tanulás céljára a nyilvánosság egyes tagjai számára megjeleníthessék.

- A 73. § (1) bekezdésének (e) pontja, a 76. § (1) bekezdésének (c) pontja, a 80. § (1) bekezdésének (d) pontja és a 82. § (1) bekezdésének (c) pontja, amely külön kizárólagos jogot határoz meg a szomszédos jogok jogosultjai számára a 26. § (8) bekezdésének második mondata szerinti esetre, vagyis a védett teljesítményeknek az (Internet útján, interaktív módon való) nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tételére.

- A 95. és 96. §, amelyek a műszaki védelmi intézkedések (mint amilyen a védett – különösen digitális formátumú – művek és teljesítmények kódolása) megkerülésével, illetve az elektronikus jogkezelési adatok eltávolításával vagy megváltoztatásával szembeni védelemre vonatkoznak.

- A 105/A. §, amely a Szerzői Jogi Szakértő Testület előtti egyeztető eljárását szabályozza olyan esetekben, amikor bizonyos szabad felhasználásokra jogosultak kéri az ilyen felhasználások lehetővé tételét a műszaki védelmi intézkedések alkalmazása esetén.

10) A fenti rendelkezések a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) két, 1996-ban elfogadott un. Internetes Szerződésében (a WIPO Szerzői Jogi Szerződése és a WIPO Előadásokról és Hangfelvételekről szóló Szerződése, amelyeket a 2004. évi XLIX. törvény hirdetett ki) és az un. InfoSoc irányelvben (a Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve a szerzői jogok és a szomszédos jogoknak az információs társadalomban való harmonizációjáról) foglalt irányadó szabályoknak felelnek meg.⁴

11) Az Szjt. tartalmaz speciális szabályokat a számítógépi programokra és az adatbázisokra is, amelyek azonban az adott ügyben nem irányadóak.

12) A fent említett rendelkezésektől eltekintve, az Szjt.-nek ugyanazok a rendelkezései vonatkoznak az elektronikus, digitális formátumú művek és egyéb teljesítmények védelmére, valamint a védelem korlátjaira és feltételeire, mint a “hagyományos” formátumú művek és egyéb teljesítmények esetében. Továbbá, a fent említett speciális rendelkezések sem jelentenek mást, mint a szerzői és szomszédos jogi védelem

---

⁴ Ezeknek az elektronikus kereskedelem és digitális, internetes felhasználások szempontjából való elemzésére, ld. id. dr. Ficsor Mihály: “Informatika és szellemi tulajdon – új kihívások a törvényhozók és a bírák számára” (a Nemzetközi Bírósági Egyesület 49. közgyűlése alkalmából a Magyar Köztársaság Parlamentjében tartott szakmai napon elhangzott előadás), Bírak Lapja (a Magyar Bírói Egyesület folyóirata), XVI. évf. 2006, 2. sz., 32-42. old.

szabályainak a digitális, interaktív környezet szempontjából való értelmezését és az ehhez a környezethez való adaptálását.

Ad 4. és 5. (Mely anyagokat nevezünk “free” anyagoknak az Interneten; milyen módon állapíthatók meg ezek az anyagok és ezek felhasználására van-e kötöttség? Az Interneten való hozzáférés esetén hogyan lehet megállapítani a nem ingyenesen letölthető anyagokat.)

13) Az alperes – a periratok szerinti összefüggésben – a “free anyagok” kifejezést nyilvánvalóan abban az értelemben használja, hogy azok az Internet útján szabadon letölthetők és (legalább is) nem üzleti célból szabadon felhasználhatók.

14) Vannak olyan anyagok, amelyek a Szt. szerint eleve nem esnek szerzői jogi védelem alá. Ezek a jellegüknél fogva szabadon felhasználhatók. Ezeket az Szt. 1. §-ának (4)-(7) bekezdése sorolja fel. Ezek mellett természetesen szabadon felhasználhatóak azok az anyagok is, amelyeknek a védelmi ideje már lejárt.

15) Az ügy tárgyát képező elektronikus formátumú tanulmány azonban nyilvánvalóan nem ilyen anyag, hanem az Szt. 1. §-ának (2) bekezdése szerinti szakirodalmi mű, amely védelem alá esik. Az ilyen művek felhasználásához pedig – ide értve az Internet útján való felhasználást is – vagy a jogosult vagy a törvény által adott engedélyre van szükség.

16) Az Szt. IV. Fejezete – 33-41. §-a – rendelkezik a szabad felhasználás eseteiről. A fejezetben foglalt rendelkezések általában egyaránt alkalmazandók, függetlenül attól, hogy a védett mű digitális, elektronikus formátumú-e, illetve, hogy az Internet útján vagy más “hagyományos” módon teszik-e azt hozzáférhetővé. Mint ahogyan az a szakértői vélemény fenti 9) bekezdésében foglalt felsorolásból kitűnik, három olyan rendelkezés van az Szt.-nek ebben a fejezetében, amely külön a digitális, internetes környezetre vonatkozik. Ezek azonban a szakértői vélemény tárgyát képező ügy szempontjából nem irányadóak, miután az alperes részéről nem olyan fajta ideiglenes többszörözésről történt, amely az ő szempontjából magáncélra szolgált volna (Szt. 35. § (3) bek.), nem volt szó csupán időleges, járulékos többszörözésről (Szt. 35. § (6) bek.), továbbá nem olyan intézmény által történő és nem olyan jellegű felhasználásról volt szó, mint amilyenről az Szt. 38. §-ának (5) bekezdése szól.

17) Az általában megengedett szabad felhasználások közül, különösen a magáncélú másolásra vonatkozó ilyen felhasználásnak van a legnagyobb jelentősége az Internet körében, amelyről az Szt. 35.§-ának (1) és (3) bekezdése, továbbá, a bizonyos körben fennálló díjigényről, az Szt. 20.§-a rendelkezik. Az azonban, hogy az Internet útján hozzáférhetővé tett műveket az ilyen hozzáférést lehetővé tevő magáncélú felhasználására szánja, nem változtat azon, hogy ezt, az Szt. 26.§-ának (8) bekezdése szerint, nem teheti meg a jogosult engedélye nélkül. (Továbbá, mint ahogyan azt a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek az 2006. május 11.-én kelt SzJSzT 17/06/1. számú szakértői véleményében megállapította, ha a magáncélú másolást (letöltést) végző személy tudja, vagy az adott körülmények között elvárható módon legalább is tudnia kellene, hogy illegális – az érintett művet a jogosult engedélye nélkül hozzáférhetővé tevő – forrásról van szó, maga is szerzői jogsértést követ el.)

18) Azokban az esetekben, ahol az Szjt. nem rendelkezik szabad felhasználásról – és a szakértői vélemény tárgyát képező esetben erről volt szó – a jogosult engedélyére van szükség.

19) Az Internet útján a jogosultak által – vagy az ő hozzájárulásukkal – történő jogszerű hozzáférhetővé tételnek három alapvető változata van.

20) Az első változat az, amikor a hozzáférés műszaki védelmi intézkedés (ld. az Szjt. 95. §-át) útján ellenőrzött. Ilyenkor a rendszer nyilvánvalóvá teszi, mikor, milyen feltétellel hozzáférhető az anyag.

21) A második változat az, amikor műszaki védelmi intézkedés nélkül történik a hozzáférhetővé tétel, anélkül, hogy a felhasználás feltételeit külön megjelölnék. Ilyenkor lehetőség van a szabad felhasználásra abban a körben, ahol az Szjt. maga enged ilyen felhasználást; ami általában a magáncélú felhasználást jelenti azokkal a feltételekkel, amelyeket a 35.§ (1) bekezdése meghatároz. Az ilyen módon való hozzáférhetővé tett anyagot azonban olyan esetekben, amelyekre nem vonatkozik az Szjt.-ben foglalt valamilyen kivétel, csak a jogosult engedélyével lehet felhasználni.

22) A harmadik változat az, amikor a jogosult nyilvánvalóvá teszi, hogy milyen felhasználási cselekmények esetében nem kívánja gyakorolni kizárólagos engedélyezési jogát. Ezt különféle módon teheti meg. Van most már erre egy külön jogosítási rendszer is az ún. “Creative Commons” felhasználási engedélyek (“licenckek”) formájában, amelyek révén a jogosultak egységesített jelzések – és az azokhoz kapcsolódó egyoldalú nyilatkozatok – formájában engedhetnek szűkebb vagy tágabb körű külön engedély nélküli szabad felhasználást, s ez akár a üzleti célú felhasználást is magában foglalhatja.⁵ Más formában is tehetők azonban ilyen nyilatkozatok. Erre példa a Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) kiadványai esetében feltüntetett alábbi nyilatkozat, amely az ügy tárgyát képező műnek a szerző honlapján (<http://worx.184.lattilad.org>) közzétett változatához is kapcsolódik:

“Ez a dokumentum a Magyar Elektronikus Könyvtárból származik. A szerzői és egyéb jogok a dokumentum szerzőjét/tulajdonosát illetik (amennyiben az illető fel van tüntetve). Ha a szerző vagy tulajdonos külön is rendelkezik a szövegben a terjesztési és felhasználási jogokról, akkor az ő megkötései felülbírálják az alábbi megjegyzéseket. Ugyancsak ő a felelős azért, hogy ennek a dokumentumnak elektronikus formában való terjesztése nem sérti mások szerzői jogait. A MEK üzemeltetői fenntartják maguknak a jogot, hogy ha kétség merül fel a dokumentum szabad terjesztésének lehetőségét illetően, akkor törölnék azt a MEK állományából.

Ez a dokumentum elektronikus formában szabadon másolható, terjeszthető, de csak saját célokra, nem-kereskedelmi jellegű alkalmazásokhoz, változtatások nélkül és a forrásra való megfelelő hivatkozással használható. Minden más terjesztési és felhasználási forma esetében a szerző/tulajdonos engedélyét kell kérni. Ennek a copyright szövegnek a dokumentumban mindig benne kell maradnia.”

---

⁵ Ld. a szakértői vélemény mellékletét.

23) Amennyiben abban az időben, amikor az alperes a saját honlapján a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tette a felperes “Könyvdigitalizálás” című tanulmányát, a fenti MEK nyilatkozat már szerepelt a felperes honlapján, az alperes nyilvánvalóan aligha hihette azt, hogy az üzleti, kereskedelmi célból is felhasználható. Erre vonatkozóan nem talált adatot az ügyiratokban az eljáró tanács (csupán az alperes nyilatkozatáról van szó, amely szerint közvetlenül a felperes cikkét töltötte le és tette közzé, s nem talált szerzői jogi nyilatkozatot). Azonban hasonló eredményre lehet jutni – vagyis arra, hogy a felperes a honlapján nem adott engedélyt üzleti célra történő szabad felhasználásra – ha a cikknek a honlapon történő közzétételét a MEK-nyilatkozat figyelembe vétele nélkül értelmezzük. Ebben az esetben ugyanis a fenti 21) bekezdésben említett változatról van szó, amely szerint nemcsak hogy üzleti célból, de nem üzleti célból sem lehet hozzáférhetővé tenni védett műveket olyankor, amikor az Szjt., valamely kizárólagos engedélyezési jog estében nem enged kivételt szabad felhasználásra. A honlapon való közzététel pedig az Szjt. 26.§-a (8) bekezdésének második mondata szerinti felhasználás, amelyre a szerzőt kizárólagos engedélyezési jog illeti meg, s erre az alperes által történt közzététel esetében nem alkalmazható ilyen kivétel.

24) Az alperes a védekezésében három lehetséges jogi alapot jelölt meg arra, hogy miért terjedt ki a szabad felhasználás lehetősége az adott esetre. Az első az, hogy az Internet útján közzétett “e-könyvek” esetében csak akkor nincs szabad felhasználás, ha annak hiányára a jogosult a közzétett művön, illetve azzal szoros kapcsolatban utal. A második az, hogy nem üzleti, haszonszerzési célból tette hozzáférhetővé a felperes művét. A harmadik pedig az, hogy a közzététel oktatási célokat szolgált, amire az Szjt. – az alperes szerint – szabad felhasználást enged. Az alperes védekezésében foglalt egyik indok sem helytálló.

25) Az első indok alaptalan, mert mint ahogyan a fentiekben kifejtette az eljáró tanács, a 9) bekezdésben említett kivételektől eltekintve, ugyanazok a rendelkezések vonatkoznak az elektronikus formátumú művekre mint a hagyományos formátumúakra, s a felsorolt kivételek között nincs olyan, amire az alperes hivatkozik. A jogosultaknak nem kell fenntartó nyilatkozatot tenniük ahhoz, hogy a Szjt.-ben foglalt jogaikat gyakorolhassák és érvényesíthessék. Ez következik a teljes formalitásmentes védelem elvéből, amelynek alkalmazását a Berni Egyezmény⁶ 5. cikkének (2) bekezdése írja elő.

26) Az Berni Egyezmény egyetlen kivételt enged ez alól az elv alól. A 10bis cikk (1) bekezdéséről van szó, amelynek az Szjt. 36.§-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés felel meg. Ez a rendelkezés így szól:

“Napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelentett cikkek vagy e témákról sugárzott művek a sajtóban szabadon többszörözhetők, nyilvánosságához közvetíthetők – ide értve a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt (26. § (8) bek.) is –, feltéve, hogy a szerző nem tett az ilyen felhasználást megtiltó nyilatkozatot. Ilyen felhasználás esetén a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni.”

27) A felperes cikke nem kapcsolódik napi eseményekhez, illetve valamilyen időszerű gazdasági vagy politikai témához. Így az előző bekezdésben idézett rendelkezés nem alkalmazható a per tárgyát képező esetben. (Elképzelhető olyan vélemény, hogy valamilyen

---

⁶ Az Egyezményt az 1975. évi 4. törvényerejű rendelet hirdette ki.

jelentősen kiterjesztő értelmezés alapján mégis irányadónak lehetne azt tekinteni. A szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések esetében azonban az Szjt. 26. §-ának (8) bekezdése bármilyen kiterjesztő értelmezést kizár.)

28) A **második indok** sem állja meg a helyét; két okból sem. Először azért, mert az, hogy valamely cselekmény nem üzletszerű, hogy nem irányult jövedelemszerzésre, illetve - fokozásra egymagában nem ad módot szabad felhasználásra. Az üzletszerűség, illetve a jövedelemszerzési, jövedelemfokozási cél hiánya bizonyos szabad felhasználásoknak egyik feltétele (ld. az Szjt. 34.§-ának (2) és (3) bekezdését, 35. §-ának (1) és (4) bekezdését, 38.§-át és 41. §-át), de az érintett esetekben is csak az Szjt. szóban forgó rendelkezéseiben meghatározott egyéb feltételek megléte estén szabad a felhasználás. Az, hogy az üzleti cél hiánya egymagában nem tesz lehetővé szabad felhasználást, következik magának a szerzői jogi védelemnek a céljából. A kizárólagos engedélyezési jogok a szerző szempontjából kívánják biztosítani műveik rendes felhasználását és jogos érdekeik érvényesítését. Az engedély nélküli felhasználás – s ez különösen áll az Internet útján történő felhasználásra – attól függetlenül alááshatja a rendes felhasználás esélyeit, és így a szerzők jogos vagyoni érdekeinek az érvényesítését, hogy az engedély nélküli felhasználót üzleti, jövedelemszerzésre, illetve –fokozásra irányuló cél vezette-e vagy sem. (Ld. az Szjt. 33. §-ának (2) bekezdését, amely jól tükrözi mindezt.)

29) Másodszor, azért sem megalapozott az alperesnek ez a védekezése, mert az általa történt felhasználás – legalább is közvetve – üzleti, jövedelemfokozási célt szolgált. Olyan internetes honlapon tette közzé a felperes tanulmányát, amelyen üzleti tevékenységet folytatott. A tanulmány közzététele – az által, hogy a téma iránt érdeklődők az internetes keresőprogramok segítségével az ő honlapjához juthattak el – növelte a honlap látogatottságának az esélyeit, s ezáltal annak az esélyét is, hogy a honlapon hirdetett üzleti szolgáltatásokat esetleg igénybe vegyék. (Azt, hogy az Szjt. az ilyen jellegű felhasználást közvetve üzleti, jövedelemfokozási célokat szolgálónak tekinti, jól tükrözi pl. a 38.§ (2) bekezdése, amely, többek között a következőket tartalmazza: “Jövedelemfokozás célját szolgálja a felhasználás, ha alkalmas arra, hogy, a felhasználó... vevőkörét vagy látogatottságát növelje...”) Még egyszer hangsúlyozni kívánja azonban az eljáró tanács azt, hogy az alperes általi felhasználás jövedelemszerzésre, illetve –fokozásra irányuló cél hiányában is az Szjt. 26. §-ának (8) bekezdésébe ütközött volna.

30) A **harmadik indok** szempontjából rá kell mutatni arra, hogy az Szjt. nem minden további nélkül enged szabad felhasználást olyan esetekben, amikor valamely művet oktatási célra szánnak, illetve használnak. Az Szjt. négy rendelkezése szól, többek között, az ilyen célú szabad felhasználásról, amelyek a 34. § (2) és (3) bekezdésében, valamint a 35. § (4) és (5) bekezdésében található. Azonban mindegyik az *iskolai* oktatási célra való felhasználásra vonatkozik, amiről az alperes általi felhasználás esetében nyilvánvalóan nem volt szó. Ez egyértelműen kiderül az iskolai oktatás célját szolgáló felhasználásnak az Szjt. 33. §-a (4) bekezdésében foglalt törvényi meghatározásából, amely így szól: “E fejezet [vagyis a szabad felhasználásról és a szerzői jog más korlátairól szóló IV. Fejezet] rendelkezéseinek alkalmazása szempontjából az iskolai oktatás célját szolgálja a felhasználás, ha az az óvodai nevelésben, az általános iskolai, középiskolai, szakmunkásképző iskolai, szakiskolai oktatásban, az alapfokú művészeti oktatásban vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőfokú oktatásban a tantervnek, illetve a képzési követelményeknek megfelelően valósul meg.” Emellett az Szjt. említett négy rendelkezése további feltételeket is meghatároz, amelyeknek az alperes általi felhasználás szintén nem felelt meg.

Ad [6.] (“Válaszoljon a szakértői testület a peranyagra tekintettel az esetlegesen a per eldöntése szempontjából még felmerülhető releváns szakkérdésekre.”)

31) Az alperes azzal is védekezik, hogy bár az érintett tanulmány esetében nem talált erre kifejezett utalást, mégis joggal feltételezhette, hogy a felperes hozzájárult az általa (az alperes által) történő felhasználáshoz. Két indokot is felhoz ezzel kapcsolatban, azonban egyik sem helytálló.

32) Az alperes **első indoka** az, hogy a per tárgyát képező tanulmányt egy kéretlen reklámlevélben kapta meg, amelyben az szabadon felhasználhatóként és terjeszthetőként volt megjelölve. Az eljáró tanács úgy véli, hogy ennek az állításnak a valóságát illetően az alperesre hárulna a bizonyítási teher (s nem talált a peranyagban mást, mint az alperes puszta állítását). Ugyanakkor az a véleménye az eljáró tanácsnak, hogy még ennek az állításnak a bizonyítása esetén sem mentesülne az alperes a szerzői jogi jogsértés felelőssége alól. Hisz nem valamilyen harmadik személynek az engedélyére van szükség olyan esetekben, amikor az Szjt. kizárólagos engedélyezési jogról rendelkezik, hanem a szerző vagy a jogutódja engedélyére. Egy olyan reklámanyagban foglaltak, amely nem a mű szerzőjétől, illetve az arra fennálló jogok jogosultjától származik, nem jogosítanak fel valakit a mű szabad felhasználására.

33) Az alperes **második indoka** az, hogy az érintett mű hozzáférhetővé tétele előtt küldött egy e-mail-t a felperes általa ismert e-mail címére, de nem kapott választ; a hallgatást pedig beleegyezésnek tekintette. A bizonyítási terhet (s a puszta állítás tényét) illetően ugyanaz a véleménye az eljáró tanácsnak, mint az előző pontban említett indok esetében. S ugyanúgy az az álláspontja a tanácsnak, hogy még az állítás bizonyítása esetén sem mentesülne az alperes a szerzői jogi jogsértés felelőssége alól. Ugyanis az Szjt. szerint meghatározott cselekmények tekintetében – s ilyenek a 26. § (8) bekezdésében meghatározott cselekmények is – a szerző kizárólagos joga az, hogy művét illetően az adott cselekményeket megvalósítsa, illetve hogy arra másnak engedélyt adjon. Az engedélyadás tevékeny cselekvést jelent; az hogy a jogosult az engedélykérésre nem válaszol, nem tekinthető az engedély megadásának.

Budapest, 2008. január 29.

dr. Lindner Gyula
a tanács elnöke

id. dr. Ficsor Mihály
a tanács előadó tagja

dr. Tattay Levente
a tanács szavazó tagja